

УДК 811.161

DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2021.28.235547>

Л. Т. Назаревич,

канд. філол. наук, доц.,

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
доцент кафедри української та іноземних мов;*

Н. Р. Денисюк,

канд. філол. наук, доц.,

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
доцент кафедри української та іноземних мов;*

Н. І. Гавдида,

канд. філол. наук, доц.,

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
доцент кафедри української та іноземних мов*

КРАЇНОЗНАВЧІ ТЕКСТИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Статтю присвячено вивченню української мови як іноземної. Зосереджено увагу на необхідності підбирати країнознавчі тексти, зокрема пісні, з урахуванням доцільності, практичного застосування інформації та розвитку комунікативної компетенції. Простежено роль перефразування частин тексту, додаткового тлумачення лексем, запитань. Доведено доречність урізноманітнення завдань залежно від ситуації.

Ключові слова: українська мова як іноземна, комунікативний підхід, країнознавчі тексти, адаптація, методика викладання, інтерактивні вправи.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Адаптація студентів-іноземців в Україні залежить від рівня володіння українською мовою, психологічної та фізичної можливості занурення в україномовний простір, мовної підготовки, яка почасти базується на роботі з країнознавчими текстами, що допомагають міжкультурним групам адаптуватися до країни проживання та долучитися до її соціокультурного життя.

Питання вивчення української мови як іноземної студентами-іноземцями, які здобувають вищу освіту в Україні, є актуальним для викладачів-мовників з точки зору методики викладання. Для інокомунікантів мова – не лише навчальна дисципліна, вивчення лексики та граматичних конструкцій, а засіб отримання необхідної інформації в незнайомому середовищі, спосіб адаптації до країни проживання. Країнознавчі тексти – основний масив для роботи на заняттях, який є необхідним для популяризації матеріальної та нематеріальної національної спадщини України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Починаючи з середини ХХ ст. і не втрачаючи актуальності сьогодні, лінгвокраїнознавчий аспект цікавить учених з усього світу (К. Апель, Ф. Буслаєв, Т. Волошинова, В. фон Гумбольдт, Я. Грім, Й. Гердер, Б. Кассен, К. Клакхон, О. Потебня, Е. Стюарт, Е. Холл, Г. Штейнталь, К. Ясперс та ін.). На сучасному етапі лінгвокраїнознавчі питання висвітлюють українські вчені, зокрема О. Антонів, В. Городецька, О. Горда, В. Владимірова, В. Кононенко, Т. Лещенко, Д. Мазурик, Н. Малюга, С. Пілішек, М. Редьква, Н. Сарновська, О. Трумко, Г. Швець,

О. Шевченко та ін. Зважаючи на інтерес до української мови як іноземної, з кожним роком з'являється все більше методологічних і наукових праць, де країнознавчі тексти слугують підґрунтям, на основі якого виокремлюється теоретико-практичний підхід як основа міжкультурної комунікації. Вагомим внеском у галузь УМІ є монографія Ганни Швець «Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей» (2019) [10], де чільне місце відведено висвітленню, аналізу, теоретичному обґрунтуванню краєзнавчого та країнознавчого підходів. Новинкою країнознавчого характеру є підручник «Ключ до України. Міста і люди» [5]. У Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя студенти-іноземці навчаються за підручником «Українська мова для іноземців. Рівень В1–В2» Л. Назаревич, Н. Гавдиди [7]. Зауважимо, що окрім текстів про повсякденне, освітнє, ділове, економічне, політичне, наукове, технічне життя, ми як викладачі-практики вбачаємо доцільність вивчати пісні. Ґрунтовніше це питання висвітлено в праці «Пісенна творчість – компонент методики навчання української мови як іноземної» [8].

Мета і завдання статті – поділитися досвідом, який набула кафедра української та іноземних мов ТНТУ, у сфері викладання української мови як іноземної, висвітлити питання щодо роботи з країнознавчими текстами під час вивчення цієї дисципліни, де українська мова позиціюється як соціокультурний феномен у системі національних цінностей, шлях розвитку комунікативної компетентності мовців і способ адаптації до чужомовної країни. Окрім того, акцентувати на важливості роботи з дотекстовими та післятекстовими вправами, семантизації та візуалізації лексики, доборі дидактичного матеріалу, інтерактивних вправах у системі дистанційної освіти, виходячи з комунікативних потреб і рівня володіння мовою студентів.

Об'єкт і предмет дослідження – навчання української мови як іноземної в аудиторії інокомунікантів; технології навчання української мови як іноземної на основі країнознавчих текстів.

Опис фактичного матеріалу та методів, застосованих у процесі аналізу. У статті застосовуємо такі методи: бібліографічний, емпіричний, описовий, аналітичний, систематизації. *Бібліографічний* (проаналізовано вітчизняну та зарубіжну літературу з методики викладання української мови як іноземної); *емпіричний* (ґрунтується на особистому досвіді використання країнознавчих текстів під час викладання української мови як іноземної в ТНТУ та на вивченні досвіду колег); *описовий* (покликаний описувати тексти та завдання країнознавчого характеру); *аналітичний* (передбачає систематизацію та структурування навчального матеріалу на дрібні компоненти задля впровадження на заняттях української мови як іноземної комунікативних і репродуктивних вправ); *систематизації досліджень* у царині методики викладання української мови як іноземної. *Текстоцентричний та комунікативний підхід* є домінантними.

Теоретична і практична цінність отриманих результатів полягає в тому, що їх можемо розглядати як форму пошуку ефективних шляхів у навчанні іноземців, а отримані результати можуть використовуватися викладачами української мови як іноземної під час занять з інокомунікантами та в процесі наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження.

У статті висвітлюватимемо питання вивчення української мови як іноземної в міжкультурних групах. Для іноземних студентів, які здобувають вищу освіту в Україні, українська мова – не лише навчальна дисципліна, вивчення лексики та граматичних конструкцій, а засіб отримання необхідної інформації в незнайомому середовищі, спосіб адаптації до країни проживання. Зрозуміти різницю між термінами «*краєзнавчий та країнознавчий текст*» допомагає доктор філологічних наук Ганна Швець: «... *краєзнавчим* називаємо текст, у якому описано просторові, часові,

соціальні та культурні особливості певної території. ... Навчальні наукові тексти про Україну, які становлять основу підручника з країнознавства і які використовують також у практичному курсі УМІ, називають *країнознавчими*» [10, с. 259]. Варто зазначити, що саме такі тексти сприяють зануренню інокомунікантів у мову та культуру на всіх лінгвальних рівнях. Виходячи з вищесказаного, країнознавчі тексти є необхідними для популяризації матеріальної та нематеріальної національної спадщини України. Ознайомлювати іноземців з українською історією, визначними постатями крізь призму вивчення української мови – складний шлях, який покликаний враховувати особливості психології та інтереси тих, на кого розрахований матеріал, адже для студентів, які приїхали з інших країн, характерна зовсім інша мовна картина світу. Саме тому вважаємо за необхідне під час організації навчального процесу працювати з текстами, які б зачіпали теми побуту, природного середовища, культурного дозвілля, відпочинку, освіти, науки й техніки, спорту, здоров'я, харчування, екології, суспільного та політичного життя, традицій, звичаїв і свят, стереотипного мислення українців, економіки та інших, не менш важливих питань для України. Комунікативні уміння та навички до кожного з рівнів (A1-B2) необхідно будувати за всіма видами мовленнєвої діяльності: слухання, читання, говоріння, письмо. Значною підмогою є візуалізація текстової інформації за допомогою відеопрезентацій та ментальних карт (на платформах Xmind, Canva та ін.) Такий підхід передусім спирається на стандартизовані вимоги до рівнів володіння українською мовою як іноземною [1], і, крім того, покликаний сприяти розвитку зв'язного мовлення інокомунікантів, розширити їхній кругозір.

Основна мета під час занять – це вдосконалення навичок мовлення студента, яка формується на базі читацької компетентності. «Іноземці стикаються з численними проблемами, стосовними не тільки й не стільки граматики, скільки лексики, правильної вимови, аналізу текстів, сприйняття на слух, читання тощо [...]. Вони як неносії повинні вміти не лише читати й писати, а й розмовляти українською, правильно ставити запитання» [3] Так, формулювання післятекстових запитань, перефразування частин тексту, додаткове тлумачення, порівняльний аналіз – це можливість активізувати мовленнєву діяльність студентів, залучити в процесі обговорення текстів критичне мислення, допомогти іноземцям зрозуміти людей, з якими їм доводиться жити в одній країні. Однак тексти необхідно актуалізувати відповідно до комунікативної ситуації, надаючи перевагу фразам, потрібним у побуті. Навички комунікації, вмиле використання типових етикетних кліше, прислів'їв, приказок, мовних шаблонів, за допомогою яких іноземець зумів би познайомитися, поспілкуватися телефоном, дізнатися адресу, домовитися про зустріч, розпитати про деталі, які його цікавлять, уточнити чи спростувати інформацію, похвалити співрозмовника чи заперечити йому, ознайомитися з рецептами національної кухні, дискутувати чи обмінюватися враженнями про архітектурні чи культурні пам'ятки в соціальних мережах, вибрати туристичний маршрут на основі аналізу україномовних сайтів, («Ukrainer», «Мандруй Україною», «Музей Гончара», блог Ореста Зуба «Подорожуй. Навчайся. Заробляй» та ін.), відгуків про екскурсії та подорожі, рекламних проєктів, анонсів культурних подій, карт – першочергове завдання. Вважаємо, що саме на основі вищезазначеного необхідно вибудовувати роботу з текстами, оскільки вдало підібрані країнознавчі матеріали допомагають не просто адаптуватися до країни, в якій живуть іноземці, а й стати її частинкою [9].

Грунтовним матеріалом для студентів, які опановують українську мову на рівнях B1–B2, C1–C2, є двотомна праця українців Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» «Ключ до України. Міста і люди» [5]. Підручник відкриває іноземцям більше фактів про відомих

письменників, архітектурні пам'ятки та міста України. Тексти про сучасні події в Україні («Донецьк», «День пам'яті кіборгів», «Савур-могила»), листи та настанови Василя Стуса, уривок тексту з виступу Ірини Калинець, «Три історії про 300 воїнів», уривок із роману В. Шкляра «Чорне сонце», світлини з кіборгами – транслюють правду про Україну, розвінчують міфи, яких залишилося чимало з «совецьких» часів, допомагають сформуванню власної думки, уподобання, внутрішній характер, є поштовхом до самоосвіти. Такий матеріал потрібний не лише тим, для кого українська мова є іноземною чи успадкованою, а й молоді, яка здобуває освіту рідною мовою.

Важливо на заняттях навчати студентів працювати з електронними аудіо-, відео- та текстовими ресурсами. Так, для прикладу текстові та відеоматеріали з сайту «Українер» – «Які об'єкти охороняє ЮНЕСКО в Україні?» [13] – можна підсилити ментальною (візуальною) мапою й тестовими запитаннями, як-от:

Рис.1. Фрагмент ментальної (візуальної) мапи

Приклад тестових завдань закритого типу з однією правильною відповіддю та на відповідність:

1. До списку країн зі світовою спадщиною ЮНЕСКО Україна
 - А) входить
 - Б) не входить
 - В) ввійде у 2022 році
2. Україна має, які охороняються ЮНЕСКО
 - А) 7 об'єктів
 - Б) 3 об'єкти
 - В) 10 об'єктів
3. Об'єкти, які охороняє ЮНЕСКО, належать усім поколінням людства
 - А) Так Б) Ні
4. Різновид народного малярства, який виник на Подніпрров'ї в селі Петриківка і входить до нематеріальної спадщини ЮНЕСКО, називається
 - А) петрівським
 - Б) петриківським
 - В) подніпрровським
5. Встановіть відповідність. Що символізують кольори на плитах косівської кераміки?
 - А) зелений 1) землю
 - Б) жовтий 2) гори

В) коричневий 3) сонце

4) місяць

Необхідною складовою кожного заняття української мови як іноземної, як і будь-якої іноземної мови, є робота з передтекстовими та післятекстовими вправами. Проаналізувавши низку сучасних дидактичних матеріалів з УМІ, ми звернули увагу на навчальний посібник з української мови для студентів-іноземців Ганни Швець «Знайомтеся: Київ». Авторка, дотримуючись принципу послідовності, поступово «веде» іноземця від простішого до складнішого матеріалу, виокремлюючи типові лексико-граматичні конструкції, наявні в текстах, а також будує граматичні завдання відповідно до стильових особливостей текстів [11].

У ТНТУ на заняттях з української мови як іноземної, окрім навчальних текстів, практикуємо вивчення народних і сучасних пісень. Мовностилістичне опрацювання текстів пісень поглиблює естетичну та когнітивну рецепцію культурних феноменів. Підтверджують наші спостереження наукові та методичні дослідження Л. Антонів, О. Деньги, О. Лещенко, І. Самойленко, В. Юфименко, В. Кокоріни, В. Бадер, В. Горбань, А. Карольчик-Козири, Л. Семенової, П. Каяк, М. Ласкевич, Г. Швець. На думку дослідниці Ганни Швець, пісні сприяють «ефективному відпрацюванню вимовних (артикуляційних, акцентологічних, орфоепічних, інтонаційних) й аудитивних навичок, засвоєнню лексико-граматичних норм мови, розвиткові продуктивних умінь та навичок, формуванню лінгвокраїнознавчої компетентності» [10, с. 324].

Динаміка, ритм, систематичне повторення допомагають одразу ж після першого прослуховування відтворити ті чи інші словосполучення. На прикладі пісні «Гуцулка Ксеня» ми вкотре переконалися в тому, що пісні та вправи допомагають іноземцям зануритися в українську культуру. Якщо продовжувати аналізувати згаданий текст, то впливають такі висновки: за умови взаємодії з викладачем студент може відшліфувати вимову таких звуків, як: [б], [п], [ж], [з], [с], [г], [к], [х], [ш], [о], [у], акцентуючи на повторюванні слів «полонина», «постать», «пізнав», «трембіта», «серце кохає» та ін.; зрозуміти значення слів *гуцул*, *гуцулка*, *полонина*; дізнатися більше про Карпати та гірський народ; відкрити для себе гірську флору та продовжити лінгвокультурне дослідження (у Карпатах 28 000 великих і маленьких річок; листяні та хвойні дерева мають неабияке значення для людини й природи; розрізняють кілька видів хвойних дерев (сосна, смерека, ялина, туя, ялівець); довідатися більше про українські народні інструменти, зокрема таке: довжина трембіти сягає 8 метрів і цей найдовший духовий інструмент внесений до «Книги рекордів Гіннеса», є символом Карпат, а ще трембіта і сопілка — не одне й те ж). Крім того, текст пісні дає змогу викладачеві говорити про образність, бо саме на рівні образності (*грають хвилі; сумують очі сині; нічка вкриває гори й заливає полонину; чорнобрива дівчина; серце гаряче, мов жар*) закодована краса української мови, темперамент народу (<https://open4ukrainian.education/gutsulka-ksenya/>).

Зауважимо, що в зимовий період пропонуємо студентам слухати і співати колядки, вивчати «Щедрик» Миколи Леонтовича, пісні різдвяного циклу («Миколай Бородатий», «Миколай», «Дзень-дзелень», «Народився Бог на санях», «Тиха ніч, свята ніч», «Добрий вечір тобі, пане господарю...», «Нова радість стала», «Ой сивая та і зозуленька»). З комплексною методичною розробкою, яка присвячена святам і традиціям, можна ознайомитися на сайті <http://bit.ly/rizdvanyi-pisni-kolyadki>. Онлайнові інструменти (Wizer.me (<https://wizer.me/>), Learningapps (<https://learningapps.org>) тощо) спрощують опанування граматики, полегшують запам'ятовування тексту через багаторазове повторення, сприяють тренуванню вимови, допомагають закріпити знання з морфології та синтаксису, запам'ятати мовні кліше.

Зупинимося детальніше на «Щедрику» Миколи Леонтовича. Знайома мелодія не просто викликає приємні асоціації, пов'язані з передноворіччям, створює гармонійний настрій, а й спонукає досліджувати першоджерела різдвяної колядки, відомої в усьому світі під назвою «Carol of the Bells». Застосування лінгвокультурологічного підходу та відповідних запитань на занятті дозволяє іноземцям зануритися в атмосферу різдвяних традицій українців. Починати заняття пропонуємо з дотекстової лексики, яка супроводжується візуалізацією та коментарями. Після дотекстової роботи, аудіального та візуального наповнення, пропонуємо тексти про традиції святкування Різдва, про історію «Щедрика» Миколи Леонтовича, пісню «Щедрик» у виконанні різних співаків, твердження, граматичні вправи, запитання різного рівня складності, моделі та зразки речень, пестливі форми іменників, ілюстрації сучасних художниць. Наприклад, пропонуємо студентам виконати інтерактивну вправу на платформі Learningapps: <https://learningapps.org/display?v=pehxt2it20>, а також відповісти на запитання й продовжити речення:

1. Скільки років звучить «Щедрик» Миколи Леонтовича?
2. Мелодія «Щедрика» популярна в усьому
3. Автором мелодії «Carol of the Bells» є український композитор, а автором слів «Колядки дзвонів» англійською мовою є
4. У якій країні велика аудиторія вперше почула «Щедрик»?
5. Карнегі-хол – це великий концертний
6. Коли звучить «Щедрик»?

Отож пісенна творчість відкриває іноземцям неозірну та багату Україну, а мелодії пробуджують іноземців цікавитися нашою країною, вивчати її мову.

Робота з країнознавчими текстами передбачає відкриті й закриті запитання, які можуть бути фокусувальними, навідними, оцінювальними. Навідні запитання найбільш доречні в аудиторії, яка опанувала пропедевтичний курс мовної підготовки. На кожному етапі роботи такі запитання є виправданими, адже вони «підштовхують» не просто говорити, а й аргументувати, бачити порушену проблему під іншим кутом зору [6, с. 111]. Проблемні запитання також є доречними. Завдання викладача — розговорити студента, тому доцільно ставити під час обговорення відкриті запитання, наприклад, після ознайомлення з текстом про історію «Щедрика» Миколи Леонтовича, можна запитати студентів: «Що вас вразило найбільше?», «Як ви думаєте, чому мелодія «Щедрика» захоплює людей впродовж 100 років?». Підсилюємо враження поезією Івана Малковича «Леонтович», обговорюючи вчинок спецагента ВЧК.

Варто наголосити на важливості коментарів до країнознавчих текстів, оскільки саме коментар знімає труднощі лінгвокраїнознавчого характеру на дотекстовому етапі. Викладачі-практики наголошують та тому, що коментарі не мають переобтяжувати читача інформацією [11, с. 385], крім того, коментар — це пояснення специфічних культурних реалій. З огляду на це, в підручнику «Українська мова для іноземців» [7], подаємо коментарі про різдвяні та великодні свята, доповнюючи контекст відеоматеріалами: <https://youtu.be/EFDw1PeITdA>. Текст «Великдень — свято всіх християн» ілюструємо такими коментарями: «Великдень — свято на честь воскресіння Ісуса Христа, перемога добра над злом, життя над смертю» або «Крашанки — це курячі яйця, пофарбовані в червоний або жовтий колір, а писанки — курячі яйця, розмальовані певним орнаментом [8, с. 166]. Після ознайомлення з цією інформацією пропонуємо студентам у передвеликодній час розписувати писанки. Така діяльність відкриває низку можливостей: повторити назву кольорів і геометричних фігур, провідміняти дієслова (*брати, писати, провести, намалювати, покласти, занурити, витерти, подивитися*), запам'ятати форму наказового способу згаданих дієслів; подискутувати про символи, встановити позитивний психоемоційний клімат. Текст

доповнює аудіоподкаст: <https://soundcloud.com/ukraine-audio-book-grammar-2/velykden> і візуальні матеріали на FB-сторінці «Українська для іноземців»: <https://m.facebook.com/ukrainian.for.foreigners/posts/214017172705584>. Всі ці елементи є способом занурення в мовне та соціокультурне середовище.

Гуморески, новини, статті з преси, невеликі відеоролики про мандри Україною, кухню, побут, музику, традиції, фразеологізми, рецепти теж слугують доречним ілюстративним матеріалом, який ненав'язливо знайомить чужоземців із нашими реаліями. Скоромовок чи спотиканок не слід оминати увагою на всіх етапах опанування мови. Так, жартівливий вірш Олесі Мамчич: *Ось античний грек / підіймає глек / а ось це грекinya / в неї є глекinya / а ось греченятко, в нього глеченятко / греченятко в глечку / поскладало гречку / та й питає в грека / як дістати глека* – є чудовим інструментом для тренування фонетики, зокрема твердого шиплячого звука [ч], а також дзвінкого гортанного [г]. Варто зауважити, що інокомуніканти часто [г] вимовляють як глухий [х], а таке уподібнення у вимові припустиме лише всередині п'ятьох слів, а не на початку і не вкінці: *легкий, нігті, кігті, вогкий, дігтяр* За допомогою багаторазового повільного, а згодом швидкого повторювання цієї скоромовки можна досягнути подвійної мети: вдосконалити вимову та поговорити про зменшувальні суфікси: суфіксами -ен(я), -єн(я), -ат, -ят, -атк(о), -ятк(о) та ін. Скоромовки: *У бобра добра багато; Біжать стежини поміж ожини; Побачив вовк козу, забув про грозу; Ніс Пилип плуг через поріг* – слугують доброю вправою для тренування вимови пари «дзвінкий-глухий» [б]-[п], «хоча б і п, – як слушно зауважує Ольга Дубчак, – працюють у парі, вони не взаємозамінні» [2 с. 99]. Подібні приклади допомагають студентам зрозуміти тонкощі та специфіку української мови. Загалом будь-яка скоромовка – це підібрані та розташовані слова в такий спосіб, який вимагає від мовця певних зусиль і сприяє виробленню дикції, правильної артикуляції.

Комунікативні вправи, які покликані перефразувати сполучення слів, написати речення із запропонованих слів, поставити до речень усі можливі запитання, закінчити речення, замінити розповідні речення питальними, переказати фрагмент про ту чи іншу історичну пам'ятку, дати заголовок, визначити головну думку тексту, написати план, відтворити висловлювання, – такі завдання сприяють розвитку мовленнєвих умінь студентів-іноземців. Не варто оминати й репродуктивних вправ, які спонукають будувати висловлювання, опираючись на вже знайомий граматичний матеріал. Багаторазове повторення фраз під час однотипних відповідей набуває автоматизму, швидкого пошуку відповідних лексем. Тому під час вивчення мови такими важливими є вправи на аудіювання та розміщеними на платформі SoundCloud. Власне, аудіювання відбувається в три етапи: 1) слухання, 2) слухання і продукування почутого, 3) синхронне повторення з імітацією інтонації диктора. Такі завдання сприяють мимовільному запам'ятовуванню лексики, порядку слів у реченнях, допомагають зосередитися на граматичних явищах.

А. Шопенгауер зауважив таке: якщо людина правильно зрозуміє дух іноземної мови, вона також зробить великий крок до розуміння нації, яка розмовляє цією мовою; адже стиль мови пов'язаний з розумом індивіда, так само як і мова належить до розуму нації. Людина може повністю оволодіти іншою мовою, коли вона здатна перекладати не книжки, а трансформувати себе в іншу мову, коли, не втрачаючи своєї індивідуальності, може відразу спілкуватися цією мовою. Таким чином, вона догоджає і іноземцям, і своїм співвітчизникам [12, с. 34.]. Вважаємо, що саме на основі вищезазначеного необхідно вибудовувати роботу з текстами, оскільки вдало підібрані матеріали допомагають не просто адаптуватися до країни, в якій живуть іноземці, а й стати її частинкою.

Висновки та перспективи дослідження. Викладений матеріал дозволяє зробити такі **висновки:** завдання викладача – ретельно вибирати змістове наповнення задля адаптації студента-іноземця до мовного середовища, застосовувати методи, які б підпорядковувалися дидактичній меті, структурувати завдання, залежно від навчальних завдань підбирати цікавий ненав'язливий історико-культурний матеріал для читання та обговорення, зокрема пісні, дотримуватися принципу послідовності та наступності, пов'язувати нову інформацію з уже відомим матеріалом, а незнайомі слова пояснювати, наводити приклади, вдаватися до дотекстового та післятекстового коментування. На сучасному етапі розвитку української мови як іноземної відчувається необхідність у якісних різножанрових текстах, аудіо- та відеоматеріалах, які б популяризували Україну у світі, сприяли формуванню лінгвокраїнознавчих знань про Україну, заохочували б відкривати українську культуру через мову. **Перспективи подальших досліджень:** подальшим етапом бачиться наукове дослідження із врахуванням специфіки культурно-історичного досвіду, національних рис, мовної картини світу інокомунікантів.

Література

1. Антонів О., Синчак О., Бойко Г. Стандартизовані вимоги: рівні володіння українською мовою як іноземною А1-С2. Зразки сертифікаційних завдань : посіб. Київ : Фірма «ІНКОС», 2020. 186 с.
2. Дубчак О. Чути українською. У світі звуки[ў] і букв. Київ : Віхола, 2020. 192 с.
3. Ердогду Ю. Чому я не зміг вивчити української. URL: <https://detector.media/infospace/article/142578/2018-11-14-chomu-ya-ne-zmig-vivchiti-ukrainskoi/>.
4. Кассен Б. Більше однієї мови / пер. з фр. С. Желдак. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. 64 с.
5. *Ключ до України: міста і люди* : підручник з української мови як іноземної (Рівні В2-С1) / І. Ключковська та ін. Ч. 2. Львів : Колір ПРО, 2020. 296 с.
6. Назаревич Л. Т. Запитання на заняттях української мови як іноземної – шлях до розвитку зв'язного мовлення. *Українська мова у світі : збірник матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Львів, 25 червня; 6 листопада 2020 р. Львів : ТзОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. С. 108-112.
7. Назаревич Л. Т., Гавдида Н. І. Українська мова для іноземців. Практикум (Рівні В1-В2). Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2017. 212 с.
8. Назаревич Л., Денисюк Н. Пісенна творчість – компонент методики навчання української мови як іноземної. *Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. Тернопіль : Вектор, 2020. С. 95-98
9. Назаревич Л., Денисюк Н., Котовська Т. Країнознавчі тексти в мультикультурних групах: специфіка вивчення. *International scientific and practical conference «Philological sciences, intercultural communication and translation studies»: theoretical and practical aspects : conference proceedings*, February 26-27, 2021. Vol. 2. Venice : Izdevniecība «Baltija Publishing», 2021. С. 120-124.
10. Швець Г. Д. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей : монографія. Київ : Фенікс, 2019. 529 с.
11. Швець Г. Знайомтеся: Київ : навч. посіб. з української мови для студентів-іноземців. К. : Видавець Федоров О. М., 2011. 240 с.
12. Schopenhauer A. On Language and Words / Theories of Translation. An Anthology of Essays from Dryden to Derrida / edited by Rainer Schulte and John Biguenet. The university of Chicago press, 1992. p. 34.

13. Які об'єкти охороняє ЮНЕСКО в Україні? URL : <https://ukrainer.net/unesko-v-ukraini/>. URL : <https://youtu.be/QVM1y00AzEA>.

References

1. Antoniv, O., Synchak, O., Boyko, H. (2020). *Standartyzovani vymohy: rivni volodinnya ukrayins'koyu movoyu yak inozemnoyu A1-S2. Zrazky sertyfikatsiynykh zavdan': posibnyk. [Standardized requirements: levels of proficiency in Ukrainian as a foreign language A1-C2. Samples of certification tasks]* K.: Firma «INKOS».

2. Dubchak, O. (2020). *Chuty ukrayins'koyu. U sviti zvuki[ŭ] i bukv.* Kyiv : Vikhola, 192 p.

3. Erdoğdu, Y. (2020). *Chomu ya ne zmih vyvchyty ukrayins'koyi [Why I could not learn Ukrainian]* URL: <https://detector.media/infospace/article/142578/2018-11-14-chomu-ya-ne-zmig-vivchiti-ukrainskoi/>.

4. Kassen, B. (2016). *Bil'she odniyeyi movy [More than one language]*. Kyiv: DUKH I LITERA.

5. Kliuchkovska, I., Horda, O., Trumko, O., Martynyshyn, N., Temnyk, H., Rusnak, O. (2020). *Klyuch do Ukrayiny: mista i liudy : pidruchnyk z ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi (Rivni V2-S1) [The Key to Ukraine: Cities and People: A Textbook on Ukrainian as a Foreign Language (Levels B2-C1)] Part 2.* Lviv: Kolir PRO.

6. Nazarevych, L. (2020). *Zapytannya na zanyattyakh ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi – shlyakh do rozvytku zvjaznoho movlennya. [Questions in Ukrainian as a foreign language are a way to develop coherent speech].* Ukrainian language in the world: collection of materials of the VI International scientific-practical conference, Lviv: Galician Publishing Union LTD, 108-112.

7. Nazarevych, L. T., Havdyda, N. I. (2017). *Ukrayins'ka mova dlya inozemtsiv. Praktykum (Rivni VI-V2) [Ukrainian for foreigners]*. Ternopil: Palyanytsya.

8. Nazarevych, L., Denysiuk, N. (2020). *Pisenna tvorchist' – komponent metodyky navchannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi [Song creativity is a component of the methodology of teaching Ukrainian as a foreign language]* Actual problems of language didactics in the modern educational environment: materials of the All-Ukrainian scientific-practical Internet conference. Ternopil: Vektor, 95-98.

9. Nazarevych, L., Denysyuk, N., Kotovs'ka, T. (2021). *Krajinoznavchi teksty v mul'tykul'turnykh hrupakh: spetsyfika vyvchennya. International scientific and practical conference «Philological sciences, intercultural communication and translation studies»: theoretical and practical aspects : conference proceedings, February 26-27, 2021. Vol. 2.* Venice : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2021. C. 120-124.

10. Shvets, H. (2019). *Teoriya i praktyka navchannya ukrayins'koyi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsial'nostey: monohrafiya [Theory and practice of teaching the Ukrainian language to foreign students of humanities: a monograph]*. Kyiv: Feniks.

11. Shvets, H. (2021). *Znayomtesya. Kyiv: navchal'nyy posibnyk z ukrayins'koyi movy dlya studentiv-inozemtsiv [Meet: Kyiv: a textbook on the Ukrainian language for foreign students]*. K.: Vydavets Fedorov O. M.

12. Schopenhauer, A., (1992). *On Language and Words. Theories of Translation. An Anthology of Essays from Dryden to Derrida / edited by Rainer Schulte and John Biguenet.* The university of Chicago press, 34.

13. *Yaki objekty okhoronyaye YUNESKO v Ukrayini?* URL: <https://ukrainer.net/unesko-v-ukraini/> (data zvernennya: 10. 05. 2021). URL: <https://youtu.be/QVM1y00AzEA>. [What objects are protected by UNESCO in Ukraine?]

Л. Т. Назаревич,

*Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя,
кафедра украинского и иностранных языков;*

Н. Р. Денисюк,

*Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя,
кафедра украинского и иностранных языков;*

Н. І. Гавдида,

*Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя,
кафедра украинского и иностранных языков*

СТРАНОВЕДЧЕСКИЕ ТЕКСТЫ НА ЗАНЯТИЯХ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Статья посвящена изучению украинского языка как иностранного. Сосредоточено внимание на необходимости подбирать страноведческие тексты с учетом целесообразности, практического применения информации и развития коммуникативной компетенции. Прослежена роль перефразирования частей текста, вопросов, дополнительного толкования слов. Доказана уместность разнообразия задач в зависимости от ситуации.

Ключевые слова: украинский язык как иностранный, коммуникативный подход, страноведческие тексты, адаптация, методика преподавания, интерактивные задания.

L. T. Nazarevych,

*Ternopil Ivan Puluj National Technical University,
Department of the Ukrainian and Foreign Languages;*

N. R. Denysiuk,

*Ternopil Ivan Puluj National Technical University,
Department of the Ukrainian and Foreign Languages;*

N. I. Havdyda,

*Ternopil Ivan Puluj National Technical University,
Department of the Ukrainian and Foreign Languages*

COUNTRY STUDY TEXTS IN THE CLASSES OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE: THEORY AND PRACTICE

Abstract. The article is dedicated to a topical issue: the study of the Ukrainian language in a foreign language environment based on local lore texts about Christmas and Easter; the focus is made on the role of songs and colloquialisms that help students adapt to the country of residence and its realities. Approaches to work with New Year's songs ("Shchedryk") and lyrical songs ("Hutsulka Ksenia") are demonstrated. A number of methodical developments on e-platforms are proposed: open4ukrainian.education/gutsulka-ksenya/; <http://bit.ly/rizdvyani-pisni-kolyadki>, the advantages of working with online tools are proved: Wizer.me (<https://wizer.me/>), Learningapps (<https://learningapps.org>). The objective of the article is to analyze the country study material; to draw the attention of the scientific and pedagogical community to the need of selecting texts and didactic materials with consideration of the feasibility and practical application of information and the development of communicative competence; to prove the relevance of a variety of tasks and examples; to share the experience of teaching foreigners the Ukrainian language. The ideas presented in the article are illustrated by examples taken from the experience of teaching Ukrainian as a foreign language at Ternopil Ivan Puluj National Technical University. Current studies and publications are thoroughly analyzed. The focus is on hermeneutic, communicative, personal-

oriented, cultural, level methods, the importance of visualization of pre-text and post-text exercises, various questions, descriptive interpretation of rare vocabulary, extended vocabulary. The methodological basis of this study is the work of Anna Shvets. During the discussion of texts about traditions, holidays, events, etc., focuses were made on the appropriateness of asking questions, as questions help not only assess students and find out how well they understand the material, but also help them develop their speech. In addition, the role of post-text comments is traced. The aspect analyzed and described in the article is the content of texts that promote Ukraine in the world, contribute to the formation of linguistic knowledge about Ukraine, help foreign students adapt to the language environment.

Key words: Ukrainian as a foreign language, communicative approach, linguistic texts, adaptation, teaching methods, interactive exercises.